

Društvo znanja i/ili društvo učenja: izazovi institucionalnih promjena

Prof.dr.sc. Denisa Krbec

Panel rasprava "Društvo znanja, tržište i budućnost rada",
Godišnja konferencija HSD, Zagreb, 1-2.lipnja 2012.

Stanje danas

- Iako više ne predstavlja samo “koncept”, korištenje različitih termina (*‘knowledge society’*, *‘information society’*, *‘network society’* ili *‘communication society’*) još predstavlja “izazov konceptualizacije i/ili primjene za sustavne longitudinalne i komparativne analize” (Rohrbach, 2007)
  - Otežano utvrđivanje sličnosti i razlika u komparativnim istraživanjima
  - 19 OECD zemalja; 1970-2002.
- Nema suglasnosti oko tumačenja termina “društvo znanja”:
“Whether we are really members of such a society?”
- Danas: velike terminološke, ali i ideološke razlike! (Npr.: teorije *managementa* (Drucker) i radikalni makroekonomski teoretičari (Rifkin))

Teorije o društvu znanja

- Preliminarni koncept “društva znanja”: model preuzet iz sociologije znanja:
  - Kritika teorija koje znanje tretiraju “crnom kutijom”
  - Poziv na usvajanje društveno-znanstvenog koncepta znanja (*social-scientific concept of knowledge*)
- Stehr (*Knowledge Societies*, 1994) tome dodaje razumijevanje znanja kao “sposobnosti društva” (> institucionalna sposobnost; institucionalni kapacitet !)
- Böhme (*The Structures and Prospects of Knowledge Society*, 2007) se nastavlja na koncept (teoriju) društvenog kapitala: znanje je dio kulturnog kapitala društva (Bourdieu, Gouldner)

Polazište teorija društva znanja

- Društvo je utvrđeno kao društvo znanja ako:
  - (su) znanost i tehnologija postale temeljnim varijablama razvoja društva;
  - (je) znanost osnova daljnjeg razvoja proizvodnje i pripadajućih društvenih odnosa;
  - životne šanse većine stanovnika ovise o određenom/utvrđenom stupnju znanja.

Značajke teorija društva znanja

- Određenje društva u odnosu na:
(društvene) potrebe $\longleftrightarrow$ dinamiku i kompleksnost društva
- Produženje razdoblja obrazovanja i skraćivanje razdoblja zapošljavanja u “prosječnom životopisu”
- Tendencija društ(a)va da stjecanje znanja prilagodi normama i standardima (> institucionalni transfer !)
- Distribucija “zapošljivosti” i mogućnosti dodatnog osposobljavanja koji su pod utjecajem znanja
(> kulturni kapital $\longrightarrow$ društveni kapital)

Društveno znanje (*Social Knowledge*)

- Znanje se oblikuje i prenosi (na druge)
- *Transfer* znanja/spoznaja je ključan za društva koja su ih sposobna koristiti (> *efektivnost*)
- U osnovi “*društveno korisno znanje*” predstavlja sintagmu koja je tehnološki motivirana (Mokyr, 2002):
  - ako je znanje prirodni fenomen (sposobnost, nadarenost i sl.), nužni su mehanizmi *regulacije prijenosa znanja kroz institucije*;
  - znanje time postaje *javno dobro*;
  - društvene institucije koje pružaju uslugu obrazovanja i osposobljavanja stoga su licencirane javne službe (dopusnica, licenca, koncesija - JPP)

DRUŠTVO ZNANJA I/ILI DRUŠTVO UČENJA

1.06.2012.

Prof.dr.sc. Denisa Krbec

7

*“The Next Society will be a Knowledge Society” **

- Ako se prihvati teza o oblikovanju jedinstvenog koncepta društva znanja koji se gradi na „društvu zasnovanom na znanju“ i „ekonomiji zasnovanoj na znanju“, koje je to onda Druckerovo „buduće društvo“?
- „Buduće društvo“ moguće je promišljati na način kvalitativno različite kulture učenja:
  - **obrazovanost, sposobnost, snalažljivost, inovativnost i suradnja**
- *Društvo učenja je kontinuitet društva znanja, paradigma neograničenosti razmjene spoznaja, znanja, informacija i inovacija.*

* Drucker, P.(2002). **Managing in the Next Society**. New York: Truman Talley Books, St. Martin's Griffin.

Očekivane kompetencije radnika/djelatnika

Osobne kompetencije	Profesionalne kompetencije	Interkulturalne kompetencije
Sposobnost efikasne komunikacije	<i>Problem-solving</i>	Snalažljivost djelovanja u drugim kulturama
Tolerancija prema različitom	Kontinuirano tehnološko znanje	Međunarodno radno iskustvo
Sposobnost vođenja	Vještine pregovaranja Starteško promišljanje/ planiranje. Suradnja.	Znanje stranih jezika

Maclean, R.; Wilson, D. (2009). **International Handbook of Education for the Changing World of Work. Bridging Academic and Vocational Learning.** Springer-Science & Business Media; UNEVOC, p. 93.

Teze o “društvu učenja”

- Rast broja i vrsta društvenih institucija koje se natječu na globalnom tržištu usluga obrazovanja/učenja/osposobljavanja
- Povećanje zahtjeva za specijaliziranim znanjima / posebnim vještinama (rast zahtjeva na tržištu rada)
- Minimalna razina obrazovanja/osposobljenosti za rad koja omogućuje egzistencijalne potrebe **raste**
- Cjeloživotno obrazovanje se nastavlja na stečeno znanje
  - Primjer 1: CASTER 29.05.2012.
  - Primjer 2. Programi cjeloživotnog obrazovanja

Primjer 1. Okrugli stol o inovacijama, poduzetništvu i gospodarstvu

ODJEL ZA EKONOMIJU I TURIZAM «DR. M. MIRKOVIĆ», DANAS U 17.30 SATI

Centar za empirijska društvena istraživanja i trendove pri Odjelu za ekonomiju i turizam Sveučilišta u Puli, Caster, u suradnji sa Savezom udruga inovatora Istarske županije i uz potporu Odjela za gospodarstvo Istarske županije, pokreće tromjesečni edukacijski modul pod naslovom „Upravljanje inovacijama“, s ciljem pomaganja izumiteljima, potencijalnim inovatorima u komercijalizaciji njihovih izuma, патената i industrijskoga dizajna, odnosno njihova osposobljavanja za upravljanje vlastitim inovacijama.

Edukacijom o upravljanju inovacijama i prepoznavanju čimbenika uspjeha, raste vjerojatnost tržišnog uspjeha, iz čega proizlazi i dobrobit za lokalno, regionalno i nacionalno gospodarstvo. Sveučilištu i njegovim sastavnicama, prije svega Odjelu za ekonomiju i turizam, ovaj projekt cjeloživotnog obrazovanja pruža mogućnost razvoja u centar znanja za područje upravljanja inovacijama.

Sudionici su predstavnici Sveučilišta, Istarske županije, ministarstava gospodarstva i poduzetništva i obrta, Hrvatske gospodarske komore, Obrtničke komore, Istarske razvojne agencije, CRANE (hrvatske mreže poslovnih anđela), /Seedcampa/, Hrvatske udruge poslodavaca, bankara, uspješnih poduzetnika - inovatora i gospodarstvenika. (REX)

1.06.20

Primjer 2.

[🏠](#) [Studijski programi](#) > [Cjeloživotno obrazovanje](#)

Program cjeloživotnog obrazovanja

Suvremeni izazovi u društveno – ekonomskom okruženju pred pojedinca postavljaju sve veće zahtjeve u pogledu posjedovanja odgovarajućih znanja i kompetencija. Postojeći sustav obveznog, te srednjoškolskog i visokog obrazovanja predstavlja temelj koji je potrebno nadograđivati tijekom radnog vijeka pojedinca.

U cilju omogućavanja cjeloživotnog obrazovanja osobama koje su stekle određena zvanja, Odjel za ekonomiju i turizam «Dr. Mijo Mirković» Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli nudi budućim polaznicima sljedeće programe:

1. [Mali investitor;](#)
2. [Izrada poslovnog plana;](#)
3. [Znanjem do konkurentnosti u agroturizmu Istre.](#)

Deset modela društva učenja: *teze za raspravu*

1. Kompetencije i njihovo usavršavanje
2. Osobni razvoj
3. Društveno učenje
4. Tržište usluga
5. Lokalno tržište usluga
6. Društvena kontrola
7. Samoevaluacija
8. Usmjerenost učenju/osposobljavanju
9. Reformiranje sustava obrazovanja
10. Strukturne reforme

EU KONTEKST ?

EU kontekst (1)

- 24.11.2006.: odluka Europske Komisije o „**Izgradnji zajedničke budućnosti: politički izazovi i proračunski učinci proširenja Unije za razdoblje 2007 – 2013**“ (*‘Building our common Future: Policy challenges and Budgetary means of the Enlarged Union 2007-2013’*, Decision No. 1720/2006/EC).
- Dokument sadrži političke, administrativne i financijske kriterije za:
  - realizaciju novih obrazovnih programa i programa za osposobljavanje,
  - ubrzanje mobilnosti pojedinaca prema sustavu cjeloživotnog učenja.

EU kontekst (2)

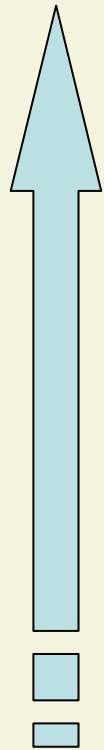
- 6,970 milijardi EUR (čl. 14) za 2007-2013.
- “Program cjeloživotnog učenja”
  - sub-programi: *Comenius*, *Erasmus* (40% ili 2,79 mld EUR), *Leonardo da Vinci* (25% ili 1,74 mld EUR) i *Grundtvig*
    - *Erasmus* potiče zadovoljavanje potreba za visokim obrazovanjem na javnim visokim učilištima kao i profesionalno obrazovanje na razini visokih škola, uključujući i doktorske studije
    - *Leonardo da Vinci*: javna potreba za profesionalizacijom i dodatnim osposobljavanjem širi se na srednjoškolske obrazovne institucije koje pružaju *javnu uslugu obrazovanja*, čime konkurentnost postaje društvena, a ne samo ekonomska kategorija.

EU kontekst (3)

- Obrazovna politika Europske Unije „konkurentnost znanja“ smatra prioritetom prvog desetljeća 21.stoljeća
- Obrazovanje: jedna od društvenih odrednica konkurentnosti
- Konkurentnost radne snage dugoročno predstavlja temeljni cilj obrazovnih programa i programa za osposobljavanje u EU
  - „Kvalifikacijski okvir za cjeloživotno obrazovanje“ (London Communiqué, 18.05.2007.)
  - „Okvir kvalifikacija u području visokog školstva do 2010“ (*Framework for Qualifications of the EHEA by 2010*).
- Politički ciljevi:
  - Postizanje konkurentnosti kroz Program cjeloživotnog učenja uvjet je razvoja društva zasnovanog na znanju, ali i održivog ekonomskog razvoja
  - **Zaposlivost** treba pridonijeti jačanju socijalne kohezije novih generacija

Društvo znanja i/ili društvo učenja: problem “granice”

- *Policy* ili *Politics* ?
  - “Društvo učenja” (*Learning Society*)
  - “Društvo znanja” (*Knowledge Society*)
    - “Društvo zasnovano na znanju” (*Knowledge Based Society*)
    - “Ekonomija zasnovana na znanju” (*Knowledge Based Economy*)

Institucionalne promjene

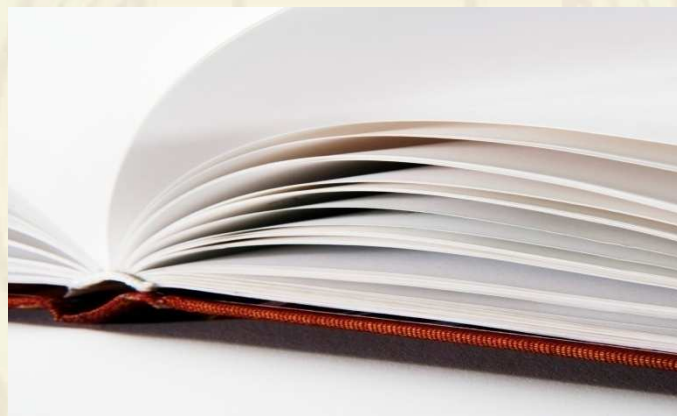
- Aktivn(ij)a uloga države očekuje se u:
  - Poticanju inovativnosti putem javnih i pojedinačnih ulaganja (R&D)
  - Strateškom razvoju visokoškolskog sustava, kojem se mora dati prednost u sustavu školstva (!?)
  - Razvoju financijskog sustava (veći stupanj ulaganja; npr. razvojne banke) i
  - Oblikovanju regulatornih mehanizama koji potiču nastanak visokotehnoloških tvrtki (smanjivanje administrativnih ograničenja, zaštita intelektualnog vlasništva i sl.)

Akteri institucionalnih promjena

- Sveučilišta, veleučilišta, visoke škole (HR)
- Škole i posebno strukovne škole (*vocational education: lifelong learning !*)
- Profitne i neprofitne organizacije koje osiguravaju razvojnu infrastrukturu
- Skupine i organizacije koje utvrđuju standarde osposobljenosti za pojedina zanimanja

Zahvaljujem na pažnji.

Reference

- Drucker. P. (2002). Managing in the Next Society. NY: Truman Talley Books, St. Martin's Griffin.
- Krbec, D. (2007). Konkurentnost i inovativnost: izazovi obrazovnoj politici za "društvo znanja", u: Bušelić, M. i sur. (2007). Znanje i konkurentnost. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, Odjel za ekonomiju i turizam «Dr. Mijo Mirković», str. 3-26.
- Maclean, R.; Wilson, D. (2009). International Handbook of Education for the Changing World of Work. Bridging Academic and Vocational Learning. Springer-Science & Business Media; UNEVOC.
- Mokyr, J. (2002). The Knowledge Society: Theoretical and Historical Underpinnings. Princeton: Princeton University Press.
- Rifkin, J. (2004). The End of Work. The Decline of the Global Labor Force and the Dawn of the Post-Market Era. NY: Jeremy P. Tarcher/Penguin.
- Rohrbach, D. (2007). The Development of Knowledge Society in 19 OECD Countries between 1970 and 2002. Social Science Information (SSI), 46(2007): 655-689.
- Smith, M.K. (2000, update May 6, 2012). The Theory and Rhetoric of the Learning Society. The Encyclopedia of Informal Education: www.infed.org/lifelonglearning/blrnso.htm